

İbn Arabî Düşüncesinde İnsân

– Polat Akyol · 24 Nisan 2020

İBN ARABÎ DÜŞÜNCESİNDE İNSÂN

Mukaddime: Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ü Teâlâ'nın Adıyla...

Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse sapıramaz, sapırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Rasûlü'dür...

Bundan sonra:

Bir kardeşimi ziyarete giderken yolda, "İbn Arabî Düşüncesinde İnsân" isimli bir panelin yakında düzenlenecek olduğunu gördüm. Düşündüm ve içim acıdı. Çünkü İbn Arabî düşüncesindeki bir insân, İslâm Dîni dışında olan bir insândır. Maalesef böyle bir kimse yüceltilmekte ve öğretileri de dillere ve zihinlere ithal edilmekte. Kim tarafından olduğu ise sonuç odaklı düşündüğümüzde pekte önemli değil. Allâh'ım ne büyük bir gaflet ne büyük bir rezâlet...

Bir kişinin düşüncesi ve akîdesi hakkında konuşulacaksa, bu ancak onun beyânı ile olmalıdır. Bu sebeble İbn Arabî'nin düşüncesini kendi yazdığı şeylerden görelim:

"Yaratan, yaratılan, hâlık, mahluk, hep O'dur. O'nun dışında, O'nun varlığı haricinde hiçbir varlık tassavur edilemez. Çünkü vücut birdir." [Fususu'l-Hikem: 13. (M.E.B Tercümesi)]

"Allâh beni över, ben de O'nu. O bana kulluk eder, ben de O'na. Bir halde ben O'nu ikrâr eder ve eşyâdaki çokluk ve değişikliği görünce inkâr ederim. Bizden nasıl vazgeçebilir? Ben O'na müsaade eder ve O'nu zuhur alanına çıkarırım." [Fususu'l-Hikem: 83.]

"Küfür ve isyan ehli cehenneme girseler de, orada kendileri için bir zevk ve lezzet vardır. O da onlar için bir cennettir. Ancak onların cennetleri Huld cennetlerinin nimetlerine benzemez. İkisi de birdir ama aralarında tecelli farkı vardır." [Fususu'l-Hikem: 94.]

"Bir vakit olur ki kul şüphesiz Rab olur. Başka bir vakitte de iftirasız kulluk ve derekesine iner. Kul kulluk derekesine inerse Hak ile genişler. Rab olursa yaşayışı daralır. Kul oluşundan dolayı nefsinin aynını görür, dilekleri şüphesiz Hak'tan genişler. Rab oluşundan dolayı da mülk ve melekût âlemlerindeki bütün mahlûkların kendisinden bir şey istediklerini görür." [Fususu'l-Hikem: 95-96.]

"Sen kulsun ve sen ilâhsın; kulluğun kimin kulu olduğunu bildiğin içindir. Sen ilâhsın ve kulsun; çünkü sözleşmele kendini ilâha bağladın. Şahsın taşıdığı her akîdeyi o akâdeden başka inancı olanlar çözebilir." [Fususu'l-Hikem: 101.]

Bu sözlerin ne mânâyâ geldiği ve hükümleri gayet açık olduğundan üzerlerinde tek-tek durmayacağım. Evet, bunlar İbn Arabî'nin küfür dolu düşünlerinden sadece bir kaçıdır. Bu ve benzeri düşüncelerinden dolayı birçok İslâm âlimi İbn Arabîyi tekfir etmişlerdir. Yani onun dînden çıktığına hükmetmişlerdir.

Nitekim Burhanuddîn el-Bikai, “Tenbihu'l-Gabiyyi İlâ Tekfiri İbn Arabî” adlı kitâbında İbn Arabî'yi tekfir eden âlimlerin isimlerini şöylece zikretmiştir:

(1) Zeynuddîn el-İrâkî, (2) Ebû Zur'a Veliyuddîn Ahmed İbn Zeynuddîn (3) el-Mizzi, (4) Yusuf İbnü'z-Zeki Abdurrahman İbn Abdilmelik Ebû'l-Haccac Cemaluddîn, (5) Ebû Alî İbn Halil es-Sukuti, (6) İz İbn Abdusselâm, (7) İbn Ebi'l-Kasım es-Sulemi, (8) Şihabuddîn Ahmed İbn Yahya İbn Ebi Halce et-Telamsani el-Hanefî, (9) Bedruddîn Huseyn İbnü'l-Ehled Seyfuddîn İbn Abdullatif İbn Balaban es-Suudi es-Sufî, (10) Takiyuddîn Ebu'l-Feth Muhammed İbn Ali el-Kuşeyri İbn Dakik el-İyd,(11) Ebu'l-Feth el-Yamurî, (12) es-Salah Halil es-Safdî, (13) Ebû'l-Feth İbn Seyidi'n-Nas, (14) Muhammed İbn Muhammed İbn Alî İbn Yusuf (İbnü'l-Ceziri) eş-Şâfi, (15) İmâduddîn İsmâil İbn Kesîr, (16) Takiyuddîn Ebu'l-Hasen Alî İbn Abdî'l-Kâfi es-Subkî, (17) Kutbuddîn İbnü'l-Kastallanî, (18) İmaduddîn İbn Ahmed İbn İbrâhîm el-Vasitî, (19) Burhanuddîn İbrâhîm İbn Mudad el-Cuberî, (20) Zeynuddîn Ömer İbn Ebi'l-Harem el-Kittânî eş-Şâfi, (21) Müfessir Ebû Hayyân Muhammed İbn Yusuf el-Endülisî, (22) et-Takiyy el-Hisnî, (23) Takiyuddîn el-Fasî, (24) Bahauddîn es-Subkî, (25) Alleme Şemsuddîn Muhammed el-Ayzerî eş-Şâfi, (26) Şerefuddîn İsâ İbn Mesud ez-Zevavî el-Mâlikî, (27) Nuruddîn Alî İbn Yakup el-Bekri eş-Şâfi, (28) Alleme Necmuddin Muhammed İbn Akil el-Balisi eş-Şâfi, (29) Cemaluddin Abdullah Yusuf İbn Hişam, (30) Lisânuddîn Muhibb İbn'l-Hatib el-Endelusî el-Mâlikî, (31) Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed el-Mevsilî eş-Şâfi, (32) Şemsuddîn Muhammed İbn Ahmed el-Bisati el-Mâlikî, (33) Şuhabuddîn Ebu'l-Fadl Ahmed İbn Hacer, (34) Siracuddîn Ömer İbn Reslan el-Bulkinî, (35) Burhanuddîn es-Sefakisî, (36) Şemsuddîn Muhammed İbn Ahmed İbn Osmân ez-Zehabi, (37) Seyfuddîn İbnü'l-Mecd Alî el-Harirî, (38) et-Tac el-Baranbarî, (39) İbrâhîm er-Rakkî, (40) Ebû Zeyd Abdurrahmân İbn Muhammed el-Hudârî İbn Haldun, (41) Radiyuddîn Ebû Bekr İbn Muhammed İbn Sâlih el-Cibliyyî, (42) Şihâbuddîn Ahmed İbn Alî en-Naşirî, (43) Alauddîn Muhammed İbn Muhammed el-Buhârî el-Hanefî.

Ve daha burada ismi zikredilmeyen nice İslâm âlimi İbn Arabî'yi haklı olarak tekfir etmiştir.

Bazıları da İbn Arabî'nin yukarıdaki küfür dolu sözlerini tev'îl etmeye kalkışmıştır. “Yok efendim, öyle demek istemedi”; “yok, bunun mânâsı şudur” şeklinde küfür dolu bu sözlere kılıflar uydurmaya ve bulmaya çalışmışlar ve de hala daha çalışmaktalar. Oysa tüm ümmetin icmâsıyla sâbit olduğu üzere hükümler, zâhire göredir. Sözden anlaşılan neyse taşıdığı mânâ da odur. Böyle olmasaydı, bu gün dîn diye bir şey kalmaz, bâtınilik gibi şirk inanışları İslâm'ın tevhîd akîdesinin yerini alırdı.

Peki neden, İbn Arabî ve uydurduğu “Vahdeti Vücut” inancı dün ve bu gün durumdan câhil halka empoze edilemeye çalışılıyor? Öğretileri akademik çalışmalara konu oluyor? Acaba bunun cevâbı İbn Arabî üzerinden İslâm'ın küfrü ve şirki yerle bir eden tevhîd inancına zarar mı verilmek isteniyor? Cevâbları hep beraber düşünelim.

Şurası bir gerçek ki, ılımlı İslâm isteyenler için Konyalı er-Rumî ve İbn Arabî düşünceleriyle birlikte bulunmaz birer malzeme. Kullanıyorlar ve de kullanacaklar. Bize düşen görev ise, bunların ipliğini pazara çıkarmak. Rabbim kolay kılsın. Allâhumme Âmîn.

Hâtîme:

Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Yardıml ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.

O, her şeyin en iyisini bilendir.

Muvahhid Kullara Selâm Olsun.

KAYNAK :

1436 h. / 2015 m.

Abdullâh Saîd el-Müderriş.